

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

1400

Vragen van de leden **Omtzigt** (Omtzigt) en **Leijten** (SP) aan de Minister-President en de Ministers van Justitie en Veiligheid, voor Rechtsbescherming en van Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties over *de rechtsstaat en beloofde verbeteringen na het toeslagenschandaal* (ingezonden 9 januari 2023).

Antwoord van Minister **Bruins Slot** (Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties), mede namens de Minister-President, Minister voor Rechtsbescherming (ontvangen 30 januari 2023). Zie ook Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2022–2023, nr. 1293.

Vraag 1

Herinnert u zich dat de Raad voor de Rechtspraak op 11 mei 2022 haar jaarverslag presenteerde en daarin (bron: <https://jaarverslagrechtspraak.nl/>) 11 buikpijn dossiers benoemde?

Antwoord 1

Ja

Vraag 2

Herinnert u zich dat bij de regeling van werkzaamheden van 17 mei een groot aantal oppositiepartijen een plan vroeg om aan te geven (of en) wat de regering per dossier zou gaan doen?

Antwoord 2

Ja

Vraag 3

Kunt u voor elk van de 11 dossiers aangeven wat de stand van zaken is?

Antwoord 3

Op 31 oktober 2022 heeft de Minister voor Rechtsbescherming een reactie gegeven op de buikpijndossiers.¹ Daarin zijn abusievelijk drie dossiers niet meegenomen. Het gaat om de Basisregistratie Personen, Bijzondere bijstand en het Dagloonbesluit WW. Deze zijn op 30 november 2022 aan de Raad voor de rechtspraak doorgegeven. Ten aanzien van de Basisregistratie Personen

¹ Kamerstuk 29 279, nr. 740.

zijn de eigenschappen van het signaal al langere tijd bekend bij het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelatie. Het is om die reden dat BZK bezig is met het traject «Mogelijke herziening van het brondocumentenstelsel i.v.m. voor burgers knellende situaties in relatie tot het brondocumentenregime van de Wet BRP». Daarnaast is het onderdeel van de Ontwikkelagenda van het programma Toekomst BRP met de naam: Verbeteren weergave burgerlijke staatgegevens.

Ten aanzien van de signalen op het terrein van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid geldt eveneens dat de signalen bekend zijn bij SZW. Deze worden onder andere meegenomen in het traject Participatiewet in balans (zie hierover de brief van de Minister voor Armoedebeleid, Participatie en Pensioenen van 28 november 2022 over de stand van zaken).² Voor wat betreft het knelpunt inzake rijbewijszaken heeft de Raad voor de rechtspraak het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat eind 2022 laten weten dat dit niet langer als knelpunt wordt ervaren, omdat de jurisprudentie van de Afdeling bestuursrechtspraak over de evenredigheid rechters nu ruimte laat voor het maken van een belangenafweging.

Vraag 4

Herinnert u zich dat u in de brief over het aftreden van het kabinet-Rutte-III schreef: «Daarnaast is de inzet van het kabinet om strikt gebonden bevoegdheden in sectorale wetten waar nodig te vervangen door bevoegdheden met beoordelingsruimte of hardheidsclausules.»³

Antwoord 4

Ja

Vraag 5

Kunt u aangeven welke wetten zijn aangepast en nu bevoegdheden met beoordelingsruimte of hardheidsclausules bevatten en welke wetten nog aangepast zullen worden?

Antwoord 5

In het kader van een schriftelijk overleg beantwoordde ik mede namens de Minister voor Rechtsbescherming op 18 januari 2023⁴ enkele vragen vanuit uw Kamer over mijn brief van 11 juli «Acties kabinet bevorderen menselijke maat wetten en regels»⁵, onder meer over het onderzoek naar hardvochtige effecten van wetten en regels bij de departementen. Dit verloopt verder via de betreffende beleidsdomeinen. Zo heeft de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid de Kamer geïnformeerd over ontwikkelingen in het kader van de Participatiewet (zie ook het antwoord op vraag⁶ en de Wet inkomen naar arbeidsvermogen⁷ en heeft de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap op 22 december 2023 een brief gestuurd over o.a. beleidswijzigingen bij de Dienst Uitvoering Onderwijs.⁸

Vraag 6

Herinnert u zich dat u in dezelfde brief stelde: «Het kabinet gaat daarnaast in gesprek met de Rijksinspecties, waaronder ook de nieuwe Inspectie Belastingdienst, Toeslagen en Douane, met de Nationale ombudsman, de hoogste bestuursrechters, de advocatuur, cliëntenraden en de Raad voor de rechtspraak om te bezien hoe we daarbij aanvullend signalen kunnen krijgen over wet- en regelgeving en de uitvoeringspraktijk, als die ertoe leiden dat mensen in de knel komen.»?

Antwoord 6

Ja

² Kamerstuk 34 352, nr. 260.

³ Kamerstuk 35 510, nr. 4

⁴ Kamerstuk 35 510, nr. 112.

⁵ Kamerstuk 35 510, nr. 112.

⁶ Kamerstuk 35 510, nr. 4.

⁷ Kamerstuk 29 362, nr. 313.

⁸ Kamerstuk 36 200 VIII, nr. 181.

Vraag 7

Kunt u aangeven welke signalen de inspecties, de ombudsman, de bestuursrechters, de advocatuur en cliëntenraden afgegeven hebben, hoe die zijn opgepakt en tot welke wets-en beleidswijzigingen dit geleid heeft of nog zal leiden?

Antwoord 7

In de eerder genoemde brief van 11 juli 2022, heb ik, mede namens de Minister voor Rechtsbescherming en de Minister voor Armoedebeleid, Participatie en Pensioenen, aangegeven hoe de betreffende departementen ingaan op de door de Hoge Raad en de Raad voor de rechtspraak gegeven signalen over knelpunten in (de uitvoering van) wetgeving.⁹ Bij brief van 31 oktober¹⁰ heeft de Minister voor Rechtsbescherming u aanvullend geïnformeerd over de reactie op de zogeheten buikpijndossiers uit het jaarverslag van de Raad voor de rechtspraak. Tevens heeft de Minister voor Rechtsbescherming uw Kamer bij brieven van 30 juni 2021¹¹ en 16 december 2021¹² geïnformeerd over de Regeling Adviestoevoeging Zelfredzaamheid naar aanleiding van de signalen van de Vereniging Sociale Advocatuur Nederland en de Raad voor Rechtsbijstand.

Vraag 8

Op welke wijze volgt het kabinet of de verschillende beloften uit de reactie op het rapport «Ongekend onrecht» gestand worden gedaan? Kunt u deze voortgang met de Kamer delen?

Antwoord 8

In de reactie¹³ op de motie van het lid Omtzigt¹⁴ is toegelicht op welke wijze de Kamer geïnformeerd wordt over de verschillende acties die lopen in reactie op het rapport «Ongekend onrecht». Dit is een doorlopend proces, waarvan ik de stand van zaken van zaken per onderwerp aangeef.

Versterken dienstverlening door de overheid

De Minister voor Armoedebeleid, Participatie en Pensioenen en ik zonden uw Kamer op 18 januari 2023 de eerste Staat van de Uitvoering¹⁵, alsmede de eerste Voortgangsrapportage Werk aan Uitvoering, met tevens een overzicht van de stand van zaken van de op dit terrein door uw Kamer aangenomen moties. Voorafgaand aan de eerstvolgende dag van de publieke dienstverlening (22 juni 2023) zal uw Kamer de beleidsreactie ontvangen op de Staat van de Uitvoering en de Voortgangsrapportage Werk aan Uitvoering.

Verbeteren wet- en regelgeving en de aansluiting tussen beleid en uitvoering
Bij brief van 16 december 2022¹⁶ heeft de Minister voor Rechtsbescherming uw Kamer geïnformeerd over de voorgenomen opzet en de planning van de Staat van de wetgevingskwaliteit. Dezelfde Minister stuurde uw Kamer op 21 april 2022¹⁷ en 23 september 2022¹⁸ brieven over de invoeringstoets en op 20 oktober 2022 over de introductie van het beleidskompas¹⁹. Over de acties van het kabinet gericht op de bevordering van de menselijke maat in en bij de toepassing van wetten en regels informeerde ik uw Kamer, zoals eerder aangegeven, per brief van 11 juli 2022, mede namens de Minister voor Rechtsbescherming en de Minister voor Armoedebeleid, Participatie en Pensioenen.²⁰ In het kader van een schriftelijk overleg beantwoordde ik mede namens de Minister voor Rechtsbescherming op 18 januari 2023²¹ enkele

⁹ Kamerstuk 35 510, nr. 102.

¹⁰ Kamerstuk 29 279, nr. 740.

¹¹ Kamerstuk 31 753, nr. 243.

¹² Kamerstuk 31 753 nr. 248.

¹³ Reactie op de motie van het lid Omtzigt over binnen twee maanden een reflectie op de voortgang op alle beloftes aan de Kamer sturen en daarin aangeven hoe ouders en kinderen volledig en tijdig recht wordt gedaan (Kamerstuk 29 279, nr. 762), Kamerstuk 35 510, nr. 114).

¹⁴ Kamerstuk 29 279, nr. 762.

¹⁵ Kamerstuk 29 362, nr. 321.

¹⁶ Kamerstuk 36 200 VI, nr. 111.

¹⁷ Kamerstuk 35 510, nr. 96.

¹⁸ Kamerstuk 35 510, nr. 103.

¹⁹ Kamerstuk 36 200-VII, nr. 10.

²⁰ Kamerstuk 35 510, nr. 102.

²¹ Kamerstuk 35 510, nr. 112.

vragen vanuit uw Kamer over deze brief, onder meer over het onderzoek naar hardvochtige effecten van wetten en regels bij de departementen. Dit verloopt zoals eerder aangegeven via de betreffende beleidsdomeinen (zie het antwoord op vraag²². Verder stuurde ik uw Kamer op 20 januari 2023 ter kennisneming de teksten voor de preconsultatie van het wetsvoorstel versterking waarborgfunctie Awb.²³

Discriminatie en het gebruik van nationaliteit

Op 22 april 2022²⁴ informeerde ik uw Kamer over de instelling van de Staatscommissie tegen Discriminatie en Racisme en vervolgens op 1 juli 2022²⁵ over de samenstelling ervan. Bij brief van 19 september 2022²⁶ zond ik samen met vijf andere bewindspersonen uw Kamer het Nationaal Programma tegen discriminatie en racisme toe, opgesteld onder coördinatie van de Nationaal Coördinator tegen Discriminatie en Racisme. Op 13 december 2022²⁷ heb ik uw Kamer geïnformeerd over de totstandkoming van dit programma.

Open overheid

Ten aanzien van de verbetering van de informatiehuishouding heeft de Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties op 12 december 2022 een brief aan uw Kamer gestuurd met antwoorden op vragen uit een verslag van een schriftelijk overleg.²⁸ Daarin staat aangegeven dat uw Kamer in de Jaarrapportage Bedrijfsvoering Rijk jaarlijks geïnformeerd zal worden over de voortgang van de verbetering van de informatiehuishouding. Over de implementatie van de Wet open overheid heb ik uw Kamer op verschillende momenten geïnformeerd, waaronder op 8 juli 2022²⁹ en 28 november 2022³⁰. Met betrekking tot de uitvoering toezegging om bij het verzenden van stukken aan het Parlement onderliggende departementale beslisnota's te verstrekken, heb ik uw Kamer bij brief van 13 juni 2022³¹ op de hoogte gebracht van de stand van zaken.

Ambtelijk vakmanschap

In voornoemde brief van 29 juni 2021 is aangegeven dat uw Kamer over het vervolg van de inspanningen op het gebied van ambtelijk vakmanschap in algemene zin geïnformeerd zal worden via de Jaarrapportage Bedrijfsvoering Rijk. In de Jaarrapportage Bedrijfsvoering Rijk over het jaar 2021 is uw Kamer voor het eerst over de stand van zaken geïnformeerd.³² Bij brief van 20 januari 2023³³ heb ik uw Kamer daarnaast op de hoogte gebracht van de uitvoering van de motie van de heer Ellian om de ambtseed voor rijksambtenaren te wijzigen.

Hersteloperatie toeslagen

De inzet is om de hersteloperatie zo snel mogelijk af te ronden. Wij willen allemaal dat gedupeerde ouders en hun kinderen zo snel mogelijk verder kunnen met hun leven. Op 21 oktober 2022³⁴ zond de Staatssecretaris van Financiën – Toeslagen en Douane uw Kamer de 12^e Voortgangsrapportage hersteloperatie Toeslagen. Op 2 december 2022³⁵ zond zij uw Kamer antwoorden op vragen over de elfde en de twaalfde voortgangsrapportage, alsmede een toelichting op een aantal aspecten rondom de hersteloperatie. De volgende Voortgangsrapportage bevat de mogelijkheden die het kabinet ziet om de hersteloperatie te verbeteren en te versnellen en de effecten daarvan op planning. Deze rapportage ontvangt uw Kamer begin februari.

²² Kamerstuk 35 510, nr. 4.

²³ Kamerstuk 29 279, nr. 763

²⁴ Kamerstuk 30 950, nr. 301.

²⁵ Kamerstuk 30 950, nr. 313.

²⁶ Kamerstuk 30 950, nr. 316.

²⁷ Kamerstuk 36 200-VII, nr. 139.

²⁸ Kamerstuk 29 362, nr. 316.

²⁹ Kamerstuk 33 328, nr. 43.

³⁰ Kenmerk 2022Z23338, niet als Kamerstuk gepubliceerd.

³¹ Kamerstuk 28 362, nr. 59.

³² Kamerstuk 31 490, nr. 316.

³³ Kamerstuk 29 362, nr. 320.

³⁴ Kamerstuk 31 066, nr. 1128.

³⁵ Kamerstuk 31 066, nr. 1139.

Vraag 9

Hoe vaak is de Landsadvocaat in 2021 en 2022 ingeschakeld voor procedures van overheidsdiensten ten opzichte van burgers die in beroep gaan?

Antwoord 9

Daarvan zijn geen overzichten beschikbaar. In het algemeen kan het volgende worden aangegeven. Zoals eerder aan uw Kamer is medegedeeld³⁶ betreft het grootste deel van de zaken waarin de landsadvocaat wordt ingeschakeld civiele procedures waarin vertegenwoordiging door een advocaat wettelijk verplicht is. Anders dan in het civiele recht geldt in het bestuursrecht in beginsel geen verplichte procesvertegenwoordiging. Uitgangspunt is dat bestuursorganen in deze gevallen vertegenwoordigd worden door ambtenaren die werkzaam zijn bij het bestuursorgaan dat het besluit heeft genomen waartegen het beroep is gericht. In bijzondere gevallen wordt de landsadvocaat ook ingeschakeld in bestuursrechtelijke zaken. Bijvoorbeeld daar waar de specifieke expertise van de landsadvocaat gewenst is of de complexiteit van de zaak daar aanleiding toe geeft.

Vraag 10

Hoe vaak is de Landsadvocaat in 2021 en 2022 ingeschakeld om te adviseren bij overheidsdiensten over juridische kaders als het gaat om besluitvorming omtrent diensten of toekenningen aan burgers?

Antwoord 10

Daarvan zijn geen overzichten beschikbaar. In het algemeen kan het volgende worden aangegeven. De adviezen van de landsadvocaat hebben overwegend betrekking op te voeren procedures, af te sluiten contracten of voorgenomen besluiten in beleidskwesties. De Landsadvocaat kijkt in die gevallen naar de juridische aspecten en adviseert over de proceskansen en procesrisico's.

Vraag 11

Hoe vaak komt de Ministeriële Commissie Herstel Toeslagen (MCHT) bijeen? Kunt u besluitenlijsten en de lijsten van deelnemers van de MCHT delen met de Kamer?

Antwoord 11

De Ministeriële Commissie Toeslagen en Herstel (MCTH) is sinds de oprichting op 9 februari 2021 twaalf keer bijeen gekomen, waarvan drie keer in 2022. De laatste vergadering vond plaats op 31 mei 2022 en de eerstvolgende zal plaatsvinden op 31 januari 2023. De MCTH heeft, net als andere ministeriële commissies, geen vaste vergaderfrequentie, maar komt bijeen wanneer hier aanleiding toe is. De besluiten uit de MCTH maken onderdeel uit van de besluitenlijst van de ministerraad die openbaar wordt gemaakt. De volgende bewindspersonen hebben zitting in de MCTH: de Minister-President, de Ministers van BZK, FIN, SZW en VWS, de Ministers voor APP, RB en VRO, en de Staatssecretaris van FIN (T&D). Daarnaast kan de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) uitgenodigd worden voor besprekingen in de MCTH om het perspectief van de gemeenten te betrekken.

Vraag 12

Wilt u deze vragen beantwoorden op 17 januari in verband met het debat over de rechtstaat op 19 januari 2023?

Antwoord 12

Zoals aangegeven in het debat is beantwoording voorafgaand aan het debat niet mogelijk geweest, met het oog op zorgvuldige afstemming met de diverse betrokken departementen.

³⁶ Ahangsel Handelingen, vergaderjaar 2019–2020, nr. 220.